

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בא

(חלק בו שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת בא, כט טבת-ו' שבט, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בא ב

לויט מסקנת הגמרא אין נדרים⁹ (און אזוי איז אויך משמע פון רמב"ם¹⁰) איז „שה לבית אבות לאו דאורייתא“, ד.ה. אז מן התורה איז ניטא קיין דין מינוי אויף א קטן¹¹ (און דאס ממנה זיין א בן קטן אויף א קרבן פסח¹² איז בלויז מדרבנן).

ב. אין חידושי ר' חיים הלוי (אויפן רמב"ם¹³) איז מבואר, אז „הא דשה לבית אבות לאו דאורייתא הוא (רק) לענין חיובא“ (אז ס'איז ניטא קיין חיוב אויפן אב צו מקריב זיין פסח על הקטנים), אבער „לענין עיקר דין מינוי אתרבו גם קטנים מקרא דשה לבית דהאב יכול

א. אין הלכות קרבן פסח¹ פסק'נט דער רמב"ם, אז אע"פ וואס א קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני איז חייב בפסח שני

— ווייל די הלכה איז כדעת רבי אז פסח שני איז „רגל בפני עצמו“ (און דעריבער קען דער חיוב פון פסח שני חל זיין אפילו אויף איינעם וואס איז ניט געווען מחוייב אין פסח ראשון)² —

פונדעסטוועגן, „אם שחטו עליו בראשון פטור“.

איז ידועה די תמי' בזה (ווי עס פרעגט דער כסף משנה⁴): „אטו קטן בר חיובא ופיטורא הוא“ — איז ווי קען די שחיטה עליו בראשון (ווען ער איז ניט געווען א בר חיוב) פטור'ן אים בפסח שני?

דער כסף משנה ברענגט דעם תירוצ' פון ר"י קורקוס⁵: כיון דרחמנא רביי לקטן שישחטו עליו וממנין אותו [ווי מ'לערנט⁶ עס אָפּ פון דעם פסוק⁷ „שה לבית“ — „מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים“] — נפטר הוא בכך מן השני.

פרעגט דערויף דער מנחת חינוך⁸:

(9) לו, א.
(10) ממ"ש בהל' ק"פ (פ"ב ה"ח) — דבגדולים צ"ל מדעתן (ואי ס"ל שה לבית אבות דאורייתא — יביא אדם פסח על חבירו שלא מדעתו, כנגדריים שם) — כ"כ במנ"ח שם (ועוד) בדעת הרמב"ם. אבל להעיר שלדעת כמה (קהלת יעקב (אלגז), הובא ביד דוד לפסחים שם. ועוד) פסק הרמב"ם דשה לבית אבות דאורייתא (וכידועה השקו"ט אם יש בזה סוגיות מתחלפות — ראה תוס' גיטין כה, א. רמב"ן וריטב"א שם. שטמ"ק נדרים שם. וראה ג"כ תוס' גיטין סד, ב. קידושין מב, א. ועוד. ואכ"מ).

אבל ראה לקמן בפנים (סעיף ג ואילך) שאדה"ז (דבטח לא פליג על הרמב"ם) פסק להלכה כדעת התוס' (פסחים פח, א. שם פט, סע"א) דשה לבית אבות לאו דאורייתא.
(11) ראה תוס', ר"ן, ותוס' הרא"ש נדרים שם. שטמ"ק שם. תוד"ה שה פסחים פח, א. וראה לקמן הערה 21.
(12) ראה סוכה מב, ב ובפרש"י שם. רמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ד.
(13) להל' ק"פ פ"ה ה"ז.

(*) וראה שם השקו"ט במ"ש הרמב"ם הל' ק"פ פ"ב ה"ד ובכסף משנה שם. ואכ"מ.

(1) פ"ה ה"ז.
(2) פסחים צג, א. רמב"ם שם ה"א (ואילך).
(3) ראה צפע"נ הל' תרומות פ"ב ה"יב (מג, ג) דמקורו דהרמב"ם הוא מירושלמי פסחים פ"ח ה"א. ע"ש. וכ"כ ברידב"ז לירושלמי שם (ובקרבן העדה ופני משה פירשו דברי הירושלמי באו"א).
(4) על אתר. וכן הקשה בטורי אבן (אבני מילואים) לר"ה כח, א. ועוד.
(5) ועד"ז ת"י בקרית ספר (להמב"ט) על אתר.
(6) פסחים פח, א. וראה לקמן הערה 12.
(7) פרשתנו יב, ג.
(8) מצוה ה סק"ב (קרוב לסופו).

איינער פון די „בני החבורה“¹⁷ (ובאופן זה מוז דער קטן זיין אַזאָ וואָס קען עסן אַ כזית¹⁸, און ער מוז זיין אַ „בן דעת“¹⁹).

און דער פסק הרמב"ם „אם שחטו עליו בראשון פטור“ רעדט זיך נאָר אין אַ פאַל ווען דער קטן איז געוואָרן איינער פון די בני החבורה ע"י מינוי – שחטו עליו – ווייל דעמאָלט איז די עשיית הפסח אויך צוליב אים.

ג. אָבער דער תירוץ (אַז אפילו לויטן מ"ד „שה לבית אבות לאו דאורייתא“ איז אַ קטן בגדר מינוי מה"ת) איז דורש ביאור נוסף:

תוספות²⁰ זאָגט אַז לויטן מ"ד שה לבית אבות לאו דאורייתא איז דער קרבן פסח אַ דבר אסור פאַר דעם קטן, ווייל דער קרבן פסח טאָר ניט געגעסן ווערן שלא למינוי [און דאָס וואָס מען מעג מאכיל זיין דעם קטן פון קרבן פסח איז נאָר דערפאַר וואָס „איכא חינוך מצוה“]. דאָס הייסט, אַז לויט תוס' איז אַ קטן (למ"ד שה לבית אבות לאו דאורייתא) ניט בגדר מינוי²¹; ניט נאָר ער איז ניט בגדר חיוב, נאָר ער איז אסור בזה, ניט בגדר הקרבן – מן התורה איז אסור אים אפילו מאכיל זיין פון ק"פ,

און דער אַלטער רבי ברענגט אַראָפּ שיטת התוס' להלכה, וז"ל²²: כל דבר

למנותן שלא מדעת¹⁴, און ס'איז „חל עליהן דין מינוי ובעלים של פסח מד"ת“.

און עפ"ז פאַרענטפערט ער דעם פסק הרמב"ם הנ"ל, ווייל כאָטש אַז „לא איכללו קטנים בחיובא דק"פ" (וואָרום אַ קטן איז ניט קיין בר חיובא), פונדעסט-וועגן – „הפסח עולה להם“, ובמילא איז ער „פטור מפסח שני כיון דכבר קיים הקרבת הפסח ומצותו בראשון“.

יתירה מוז געפינט מען אין צפע"נ (פון ראָגאטשעווער)¹⁵, וואָס ער איז מבאר אַז עס זיינען פאַראַן צוויי דינים ווי אַ קטן קען עסן פון קרבן פסח:

(א) מצד דעם דין פון „שה לבית אבות“ – וואָס אין דעם אופן ווערט דער קטן ניט פאַררעכנט פון די „בני החבורה“ און ער האָט ניט קיין שייכות צו הקרבת ועשיית הפסח, און דאָס וואָס ער עסט פון קרבן פסח איז נאָר ווייל ער איז „בטל“¹⁶ להאב“.

(ב) אויב אביו האָט אים מונה געווען על פסחו – וואָס דערמיט ווערט ער

(14) ומפרש עפ"ז דברי ר"ז בפסחים (פה, א) „שה לבית מ"מ" כפשוטו (וכפרש"י שם. וכ"ה בר"ח שם. וראה שטמ"ק נדרים שם) דאין צריך דעת הקטן, ודלא כפ' התוס' פסחים שם (הובא לקמן בפנים). וראה שם פירושו בהמשך סוגיית הגמ' בנדרים שם.

(15) צפע"נ ה' תרומות פ"ב ה"ב (מג, ב"ג). וראה ג"כ שו"ת צפע"נ דווינסק ח"ב ס"ח יו"ד (הועתקו (רובם) בצפע"נ עה"ת פרשתנו ע' נט ואילך).

(16) ראה לשונו בשו"ת צפע"נ שם רס"ט (וראה שם שזהו דלא כהתוס' פסחים הנ"ל הערה 14). – והא דנדרים „שה לבית אבות לאו דאורייתא“ מפרש (בהל' תרומות שם): ור"ל דהך דשה לבית אבות אי מה"ת צריך שיהא שייך עליהם, או (אי לאו דאורייתא) ממי"ל אַז כן ולא מהני אף אם יחשוב שלא לשחוט עליהם (ע"ש). וראה שטמ"ק נדרים שם: שה לבית אבות לאו דאורייתא . . וגזירת הכתוב היא להאכיל פסח שלא למינוי בבני ביתו.

(17) נסמן בהערה 12. וראה רמב"ם שם פ"ה ה"ו. (18) רמב"ם ה' ק"פ פ"ב ה"ג (מסוכה מב, ב). (19) שו"ת צפע"נ שם ס"ח „שיהי' בן דעת כהך דסוכה דף מ"ב" (ראה שם ע"ב).

(20) פסחים שם. (21) וגם לפי ה"רן (תוס' ושמ"ק) נדרים שם דקטנים אוכלים מה"ת – הרי כתבו שאין בזה אסור דלא למינוי כי אינם בדין מינוי. ומוכח, שזהו דין רק באכילה (שמותיים לאכול מק"פ). אבל אינם שייכים לעשיית הפסח [והרי שחית הפסח ואכילתו שתי מצות הן – סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נה"ג. ועוד. וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 102 ואילך]. (22) בשו"ע או"ח שסמ"ג ס"ח (ממג"א שם סק"ג).

גדר פון מינוי, נאָר דאָ איז עס אַן אכילת דבר איסור ווייל עס רעדט זיך אין אַ פאַל ווען (בפועל) „לא נמנה עליו“.

ועפ”ז וואָלט מען לכאורה געקענט זאָגן, אַז דער אַלטער רבי²⁷ נעמט אָן דברי התוס’ בלויז בנוגע לענין החינוך, אַז מצד „חינוך מצוה“ מעג מען מאכיל זיין דעם קרבן פסח צו אַ קטן אפילו ווען עס הייסט ביי אים אַ דבר איסור.

אַבער דער איסור דערביי איז [ניט ווי דעת התוס’, אַז וויבאַלד „שה לבית אבות לאו דאורייתא“ טאָר אַ קטן בכלל ניט עסן פון קרבן פסח, נאָר] ווייל דאָ רעדט מען אין פאַל ווען „לא נמנה עליו“; אויב אַבער דער אב האָט מונה געווען דעם קטן על פסחו, מעג (דאָרף) דער קטן עסן פון קרבן פסח מן התורה (ווייל ער איז איינער פון די „בני החבורה“).

— ולפ”ז איז דער פסק פון אַלטן רבי’ן ניט בסתירה צום פסק הרמב”ם, ווייל דער רמב”ם רעדט (כנ”ל) אין אַ פאַל ווען „נמנה עליו“, משא”כ דער אַלטער רבי רעדט אין אַ פאַל ווען „לא נמנה עליו“.

ה. אַבער כד דייקת — קען מען ניט זאָגן אַזוי (אַז לויטן פסק פון אַלטן רבי’ן איז דאָ דער גדר פון מינוי ביי אַ קטן).

וואָרום דער מקור אַז מ’האָט מתיר געווען צו מאכיל זיין אַ קטן פון ק”פ „שלא למנוי“ מצד „חינוך מצוה“, איז דאָך פון דברי התוס’ הנ”ל. איז בשלמא לויט שיטת התוס’ אַז אַ קטן איז ניט

שהוא משום חינוך מצוה מותר לספות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך²³ אע”פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנוי אעפ”כ כיון שמתכוין לחנכו במצות מותר [וואָס דער מקור פון דעם דין איז (פון מגן אברהם)²⁴ וועלכער ברענגט (עס) פון תוס’ הנ”ל].

און לויט די ביאורים הנ”ל ברמב”ם וועט אויסקומען, אַז דער פסק פון אַלטן רבי’ן (כדעת התוס’) איז בסתירה צום פסק הרמב”ם²⁵.

אַבער עס איז אַ דוחק צו זאָגן אַזוי: מען געפינט ניט אַ דיעה החולקת על הרמב”ם,

און פון ניט מעורר זיין ע”ז בנ”כ הרמב”ם איז מובן²⁶ אַז אַלע נעמען אָן פסק הרמב”ם.

ד. לכאורה וואָלט מען עס געקענט פאַרענטפערן, ע”פ דיוק הלשון פון (מג”א און) אַלטן רבי’ן — „מותר לספות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן . . אע”פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנוי“:

פון דעם לשון „אע”פ שלא נמנה עליו“ (און ניט — „שאינו בר מינוי“ וכיו”ב) איז משמע, אַז אויך ביי אַ קטן איז שייך דער

(23) תיבות אלו אינן במג”א. וי”ל שאדה”ז הוסיפו להדגיש הנפק”מ בין שיטת התוס’ לשיטת הר”ן כו’ בטעם שמותר להאכיל ק”פ לקטן ואין בזה איסור שלא למנוי — אם מותר להאכיל גם לקטן שלא הגיע לחינוך (וזהו נוסף על הנפק”מ שבמנ”ח שם בחרש ושוטה).

(24) אור”ח שם סק”ג. וראה לקמן הערה 27.

(25) ולהעיר מחידושי החת”ס על גליון השו”ע בשו”ע אור”ח שם.

(26) וכידוע הכלל (ראה משנה למלך הל’ כלאים (פ”ט הי”א) ובס’ שנשמנו בשד”ח כללי הפוסקים ס”ו סק”א) שבמקום שנ”כ הרמב”ם לא השיגו עליו ה”ז הוכחה שמסכימים לדבריו.

(27) ועאכ”כ במג”א שמביאו בשם התוס’, שאפ”ל (בדוחק עכ”פ) שכוונתו רק להביא הוכחה מדברי התוס’ להדין שמותר לספות בידים איסור לקטן כשיש בזה חינוך מצוה (אבל בנוגע לק”פ לא ס”ל כהתוס’ כ”א כהר”ן כו’ שמלכתחילה אין בקטן איסור דשלא למנוי).

האָט אים מונה געווען על הפסח, איז
 „לא נמנה“ – ער איז ניט בגדר מינוי.³¹

(ב) ועוד יש לומר, אַז דער לשון מיינט
 כפשוטו, אַז דער אב האָט אים ניט מונה
 געווען; ואעפֿ אַז ער איז סייִווי ניט
 בגדר מינוי – וואָלט אָבער געווען אַ
 קס"ד וסברא אַז מ'זאָל אים מוזן מונה
 זיין מצד חינוך בכדי אים צו מאכיל זיין
 פון ק"פ (און דאָס קומט דער אַלטער רבי
 שולל זיין, אַז „אעפֿ שלא נמנה עליו“
 מעג מען אים מאכיל זיין פון ק"פ).

דער ביאור בזה: גלייך נאָך דעם דין
 הנ"ל (בנוגע לק"פ) איז דער אַלטער
 רבי ממשיך: „אבל מצוה שלא שייך
 בה חינוך דהיינו שלא יוכל לעשותה
 כשיגדל .. אעפֿ שזהו צורך מצוה
 מ"מ כיון שכשיגדל יאסור לו לכן גם
 עכשיו אסור“.

ומהאי טעמא זיינען פֿאַראַן דיעות³²,
 אַז בנדר"ד, וויבאַלד אַז אַ גדול טאָר ניט
 עסן פון ק"פ בלי מינוי, איז אויך דער
 היתר מטעם „חינוך מצוה“ נאָר אין אַ
 פֿאַל ווען אביו האָט אים „מונה“ געווען.

[אָדער באופן אחר קצת: עס וואָלט
 געווען אַ קס"ד, אַז ווען איז מען דוחה
 דעם איסור מוה"ת „לספּות לו בידים“

בגדר מינוי – איז מען מוכרח צו זאָגן אַז
 מ'האָט דאָס מתיר געמאַכט „מצד חינוך
 מצוה“, כדי פֿאַרענטפּערן די קושיא (פון
 תוס') „והאיך מאכיל פסח שלא למנוי“;

אָבער אויב מ'האָלט אַז מה"ת איז אַ
 קטן יע בגדר מינוי (ואכילת פסח) –
 מהיכי תיתי לומר אַז אויב דער אב האָט
 ניט מונה געווען בנו על פסחו, זאָל מען
 אים מתיר מאַכן „לספּות לו בידים“ אַ
 דבר איסור מטעם „חינוך מצוה“?

ובפרט לויטן פסק פון אַלטן רבי'ן²⁸
 אַז „לספּות לו איסור בידים אסור לכל
 אדם מוה"ת“ – קומט אויס, אַז דער היתר
 להאכילו מטעם „חינוך מצוה“ – וואָס
 חינוך איז אַ מצוה מד"ס²⁹ – איז דוחה
 אַן איסור מוה"ת³⁰!

ו. דאָרף מען זאָגן, אַז לויטן פסק פון
 אַלטן רבי'ן איז מה"ת ניטאָ קיין דין
 מינוי אויף אַ קטן.

און דאָס וואָס דער אַלטער רבי זאָגט
 דעם לשון „אעפֿ שלא נמנה עליו“ (און
 ניט „שאינו בר מינוי“ וכי"ב) – וועט
 מען דאָרפן מפרש זיין כוונתו:

(א) אַז מיט דעם לשון „שלא נמנה“
 מיינט ער זאָגן – אַז דער קטן ווערט ניט
 „נמנה עליו“; ד.ה. אפילו אויב דער אב

(31) ולהעיר מלשון המג"א שם „וכ"כ התוס' ..
 דמותר .. אעפֿ שלא נמנה עליו“ – והרי לדעת
 התוס', כוונת הגמ' היא שקטן אינו בגדר מינוי
 (גם אם מנאו על פסחו).

(32) מנ"ח מצוה ז' (בסופה) ועוד – ומפרש כן
 בתוס'. אבל במג"א ושו"ע אדה"ז מפורש „אעפֿ
 שלא נמנה עליו“, שבפשוטו הכוונה שאביו לא
 מנאו, כבפנים.

(*) ולהעיר, שמה שהמנ"ח מביא שם דברי
 המג"א (בנוגע לתק"ש בשבת) משמע לכאורה
 שמפרש כן גם דעת המג"א. וצ"ל שמפרש דברי
 המג"א כאופן הא' שבפנים. וראה לעיל הערה 31.

(28) שו"ע או"ח שם ס"ה. – משא"כ בתוס'
 פסחים הנ"ל לא נאמר דלספּות לו איסור בידים
 הוא איסור מוה"ת. וראה אנציקלופדי' תלמודית ע'
 חינוך ס"ב (ע' קצה) וש"נ.

(29) שו"ע אדה"ז שם ס"ב. הל' ת"ת לאדה"ז
 בתחלתו. וש"נ.

(30) והרי המדובר כאן באיסור שלא למנוי
 שהוא איסור דאורייתא. וראה דו"ח רעק"א
 מערכה ח' (ד"ה והשער המלך). יד דוד וס'
 שהובאו בשטמ"ק פסחים (להר"י גרשוני) על דברי
 התוס' שם – שכו"ט איך מותר לספּות איסור
 מוה"ת משום חינוך דרבנן. וראה מנ"ח שהובא
 לקמן הערה 32.

מל געווען לשם מצוה, אע"פ אז ער טוט עס ניט לשם גירות, איז „אם נתגיייר אחר כך אין צריך להטיף דם בריית" ³⁸.

(ג) די מצוה פון ידיעת התורה איז מען מקיים מיט די דברי תורה וואָס מען לערנט בקטנות, וויבאלד אז „ע"י לימוד . . . יהי' לו ידיעה בגדלות" ³⁹.

פון די דוגמאות הנ"ל איז מובן, אז די סברא פון ראָגאַטשאָווער איז אַ באַזונדער ביאור ⁴⁰ אויף פסק הרמב"ם הנ"ל. דאָס הייסט: דאָס וואָס ער שרייבט „דגם פטור כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב", מיינט ניט דוקא ביי אַזעלכע מצות וואָס די תורה האָט בפירוש מרבה געווען אַ קטן בדין עשיית המצוה ⁴¹ (נאָר ער איז אַ „פטור" – דער קטן איז ניט מחוייב בזה)

— ע"ד ווי לויטן פריערדיקן ביאור פון ראָגאַטשאָווער, אז אַ קטן איז שייך צו עשיית הפסח מה"ת (ער קען ווערן אַ מנוי מה"ת אויף ק"פ אַלס אחד מבני החבורה), נאָר זייענדיק אַ קטן איז ער („פטור") ניט מחוייב אין דעם —

נאָר אפילו ביי די מצות וואו מען געפינט ניט אז דער קטן זאל האָבן אַ שייכות צו דין עשיית המצוה — איז זיין פעולת המצוה אַלס קטן (ופטור), אויב זי איז קיימת (נמשכת) פטורט אים בשעת גדלותו.

(38) צפע"נ הל' מילה שם ה"ז (ע"ש שמפרש כן ל' הרמב"ם שם).

(39) שו"ת צפע"נ שם ס"י.

(40) עוד ביאור בשו"ת צפע"נ שם ס"י, דהרמב"ם איירי בגדול שלא הביא ב' שערות שאז נעשה גדול למפרע. ע"ש. וצע"ג, כי דוחק הכי גדול לפרש דמ"ש הרמב"ם קטן סתם איירי בכה"ג זקא.

(41) ראה לשונו בהל' נזירות שם „כיון דאית' במקצת" (וכן בנדו"ד (ק"פ) כותב שם: אע"ג דאז לא הוי חיוב . . . כיון דמ"מ יש בו מצוה).

צוליב „חינוך מצוה" (וואָס איז נאָר מד"ט), דוקא אויב די פעולת החינוך של האב איז בשלימות, ובנדו"ד — אז ער נעמט אַריין דעם קטן אין עשיית הפסח דורך מינוי כו']

— זאָגט דער אַלטער רבי, אז „אע"פ שלא נמנה עליו" מעג ער מאכיל זיין דעם קטן צוליב חינוך ³³.

וע"פ כ"ז איז הדרא קושיא לדוכתא — ווי שטימט דער פסק פון אַלטן רבין מיטן פסק הרמב"ם?

ז. ויש לומר דעם ביאור אין דעם, לויטן כלל וואָס דער ראָגאַטשאָווער ³⁴ נעמט אַרויס פון דעם פסק הרמב"ם הנ"ל, אז „גם ³⁵ פטור (א) פעולת מצוה וואָס מען טוט בשעת הפטור, כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב".

און ער ברענגט דערויף כמה דוגמאות, ומהם:

(א) פון בה"ג ³⁶ איז משמע אז לויטן מ"ד אז קטן מוליד איז ער יוצא די מצוה פון פרו ורבו מיט די בנים שנולדו בקטנותו ³⁷.

(ב) אן אינו יהודי וועלכער האָט זיך

(33) והטעם י"ל בכמה אופנים ומהם: (א) מכיון שהמינוי נעשה ע"י האב, לא שייך בזה „שמא יסר בכך". (ב) מכיון דגם אם מנאו אביו לא נעשה מנוי (מה"ת) על הפסח (מכיון שאין לו דעת) אי"צ לחנכו במינוי. ועוד.

(34) הל' תרומות שם. וראה גם צפע"נ הל' מילה פ"ג סה"ז. שו"ת צפע"נ הנ"ל ס"ח וס"י יו"ד. וראה צפע"נ הל' נזירות פ"ב הי"ט (כ, א).

(35) ל' הצפע"נ הל' תרומות שם (מג, סע"ג).

(36) הל' כתובות.

(37) צפע"נ הל' מילה שם. שו"ת צפע"נ שם ס"י. — ומביא שם (וראה גם בשו"ת שם ס"ח סוסק"א) הפלוגתא ביבמות (סב, א) בגר אם מקיים פו"ר בכנים שנולדו לו בגיותו. אבל ראה טורי אבן לרה" (כת, א) בדזה אפ"ל כי ב"נ ישנם ב„שבת". וראה מנ"ח מצוה שו.

מציאות ועאכו"כ די פעולת המצוה – דער קרבן איז ניט געבראכט געווארן פארן קטן (וויבאלד אַז ער איז ניט בגדר מינוי)⁴³.

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור אין דברי הראַגאַטשאָווער בנוגע לעשיית הפסח אַז „פעולה שלו קיימת“, דלכאורה:

בין נאָכן זמן אכילת הפסח, איז דער ראַגאַטשאָווער⁴⁴ מבאר אַז די מצוה פון עשיית הפסח ווערט נמשך כל זמן האכילה [ווי ער ברענגט די נפק"מ להלכה, אַז עס זיינען דאָ תנאים בעת האכילה וועלכע זיינען מעכב השחיטה, וכמו: „ערלות“⁴⁵ של זמן אכילת הפסח מעכבת גם לשחיטה];

און ווי ס'איז מוכח דערפון גופא וואָס הפסח אינו נאכל אלא למנוי (וואָס דער מינוי מוז זיין לפני שחיטת הפסח)⁴⁶. וואָרום שחיטת הפסח און אכילת הפסח זיינען איין המשך – „הפסח .. לא בא מתחילתו אלא לאכילה“⁴⁷.

אַבער וואָס איז דער מקור צו זאָגן אַז „פעולה שלו (דעשיית הפסח) קיימת“ נאָכדעם ווי עבר זמן הפסח ואסור לעשותו ולאכלו, ומותר בחמץ וכו' – קיימת בין פסח שני (וואָס דערפאַר איז „אם שחטו עליו (על הקטן) בראשון פטור (מפסח שני)“)?

(43) כי מה מועילה בזה מחשבת (ומינוי) האב אם הקטן אינו בגדר מינוי כלל [ובמניח שבהערה 8: „כיון דעכ"פ ה' חייב מדרבנן נפטר ע"י דאורייתא .. והדברים ארוכים אי דרבנן נעשה ד"ת". וראה לקמן הערה 57].

(44) צפע"נ הל' תרומות שם. וכן בשו"ת צפע"נ שם ס"ט. ועוד.

(45) לשונו בצפע"נ הל' תרומות שם.

(46) פסחים פט, סע"א.

(47) משנה פסחים עו, ב.

און ווי די ערשטע צוויי דוגמאות הנ"ל⁴² – וואָס אַ קטן איז ניט במצות פרו ורבו, ועאכו"כ מילת אינו יהודי, וואָס ער איז כלל ניט בגדר מצות מילה – ואעפ"כ זאָגט דער ראַגאַטשאָווער אַז (אויך) אין די פאַלן, וויבאלד די „פעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב“.

ועד"ז בנדו"ד (ק"פ שנשחט על הקטן): אפילו אויב מען זאָגט אַז דער קטן איז מה"ת ניט בגדר מינוי (כפסק אדה"ז הנ"ל), פונדעסטוועגן, וויבאלד מען האָט אים מונה געווען אויפן פסח, האָט ער זיך משתתף געווען בהק"פ, און וויבאלד אַז ק"פ איז אַן ענין וואָס „פעולה שלו קיימת“ (וכדלקמן סעיף ח"ט), פטור'ט עס אים „בזמן שנתחייב“ (בפסח שני).

ח. אַבער לכאורה פאָדערט זיך נאָך ביאור:

בשלמא אין די דוגמאות הנ"ל, איז דאָך די פעולת המצוה אַ מציאות (גשמית) – בנים, מילה, ידיעת התורה – וואָס דער „פטור“ (קטן וכו') האָט אויפֿ־געמאַכט ע"י פעולתו;

משא"כ בנדו"ד – קרבן פסח – איז דאָך דער קרבן און די מצוה (ניט נאָר אכילת הפסח, נאָר) – שחיטת הפסח והקרבנות, און וויבאלד אַז מן התורה איז אַ קטן ניט בגדר מינוי, הייסט עס דאָך, אַז מה"ת איז ביים קטן ניט געווען די

(42) משא"כ הדוגמא ידיעת התורה אפ"ל כי מכיון שיש חיוב מה"ת על האב ללמד בנו תורה נמצא שהתורה ריבתה קטן והכניסה אותו בעשיית מצוה זו. וראה שו"ת צפע"נ שם. ובכ"מ. וידועים דברי הצ"צ בס' פסקי דינים שלו ח"ב (ח' על הרמב"ם בתחלתו) ד, ששא"גם על הקטן (משיכיר) יש חיוב (בת"ת) מדאורייתא. וראה בארוכה בזה (וכן הביאור דברי הרמב"ם דקטן ששחטו עליו בראשון פטור) לקו"ש ח"ז ע' 233 ואילך.

ט. ויש לומר בזה:

באזונדער חייב פון פסח ראשון⁵¹, איז דער וואָס האָט מקריב געווען פסחו בראשון איז ניט מחוייב בפסח שני, ווייל ער האָט די פעולת הקרבן (דפ"ר) ביז פסח שני, די פעולה פון עשיית קרבן פסח (ראשון) איז קיימת ביז פסח שני.

י"ד. עפ"י וועט מען אויך פארשטיין בנוגע צו אַ קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני – ובהקדים וואָס מ'האָט אַמאָל גערעדט⁵² בארוכה בנוגע אַ קטן בכלל:

דערפון גופא וואָס תורה איז מחייב אַ אידן אין מצות תיכף כשיגדל – איז מוכרח צו זאָגן, אַז די הלכות פון די מצות (ווי ק"ש, תפילין וכיו"ב) איז אַ קטן מחוייב צו לערנען איידער ער ווערט אַ גדול⁵³. דאָס הייסט, אַז אפילו לולא דעם חייב פון חינוך (וואָס איז נאָר מ"ד"ס און איז אַ ציווי אויפן אב), איז מצד ציווי התורה אַ קטן מחוייב זיך גרייטן (בקטנותו) צו די מצות וועלכע ער ווערט אין זיי מחוייב תיכף כשיגדל⁵⁴, ווייל אַנדערש וועט ער זיי ניט קענען מקיים זיין בגדלותו (וע"ד – הכשר מצוה).

לויטן מ"ד אַז פסח שני איז רגל בפ"ע (וואָס אַזוי פסקנט דער רמב"ם, כנ"ל בתחילת ס"א) – איז דאָך פסח שני אַ חייב בפ"ע, און דאָס ווערט גערעכנט אין מנין המצות (אין רמב"ם⁴⁸) אַלס אַ מצוה בפ"ע

[און נאָכמער: לדעת הרמב"ם אין ספר המצות שלו⁴⁹ – איז אפילו „הזיד בראשון ו) הקריב בשני" איז ער חייב כרת, ווייל וויבאלד פ"ש איז (ניט „תשלומין מן הראשון" נאָר) רגל בפ"ע, פטרט ער ניט דעם חייב כרת דפסח ראשון] –

פונדעסטוועגן, איז אויך לדיעה זו, איז אויב ער האָט געבראַכט אַ פסח ראשון איז ער פטור פון פסח שני. והסברא בזה כמפורש בקרא, אַז פ"ש איז איין ענין מיט פסח ראשון; ביידע זיינען כשמים: פסח – אַ קרבן אויף יציאת מצרים, און דער זמן ציט זיך פון זמן פסח ראשון ביז זמן פסח שני⁵⁰. און דעריבער איז עשיית פסח ראשון אַ פעולה נמשכת (ניט נאָר ביז זמן אכילתו, נאָר) ביז פסח שני.

און דעריבער, אע"פ אַז פ"ש איז אַ

51) משא"כ למ"ד תשלומין (או תקנתא) דראשון – אין הכרח שהיא פעולה נמשכת, כי אם שהתורה נתנה תשלומין לאדם זה שלא קיים המצוה בזמנה.

52) לקו"ש ח"י"ז ע' 70. וראה בארוכה שם חל"ה ע' 61 ואילך (וישם ע' 65 ואילך, נת' עוד אופן בזה. ע"ש).

53) ויתירה מזה בגר שמונת בת" קודם שנתגייר (ראה חדא"ג מהרש"א שבת לא, א ד"ה אל. שו"ת רעק"א סמ"א. שד"ח כללים ג, סקנה" (כו). שם פאת השדה ג' ס"ו סוסק"ה), ויתירה מזה – חייב, ש, מודיעים אותו כו" (שו"ע יו"ד ס"י רסח ס"ב).

54) וכמו קטן שהגדיל בט"ו תשרי שצ"ל ולקחתם משלכם (טוכה כז, ב) וצריך ומוכרת להכין הד"מ בקטנותו.

48) בסהמ"צ ומנין המצות בריש ס' היד (מ"ע נדנח). וכן בהכותרת להל' ק"פ. שם פ"ה ה"א.

49) מ"ע נז. – ואף בשב"י היד (הל' ק"פ פ"ה ה"ב) חזר בו, פשוט שיש סברא וביאור לדעתו ויתירה בסהמ"צ שלו. וגם רש"י (פסחים צג, א ד"ה תשלומין דראשון) ס"ל כן (כפי הצ"ח שם. אבל באור חדש לפסחים שם, דרש"י כתב כן רק לדעת ר"נ ולא לדעת רבי. ע"ש. ואכ"מ).

50) עייג"כ צפ"ע לרמב"ם בתחלתו (א, סע"ב) [ומקשרו עם שיטת הרמב"ם בס' היד דהזיד בראשון ועשה בשני נפטר מכרת. וע"פ המבואר בפנים אולי י"ל עד"ז גם לפמ"ש בסהמ"צ דלא נפטר]. וראה בארוכה לקו"ש ח"י"ז ע' 126 ואילך.

דעמאלט (בשנה זו) האָט דער קטן דעם ענין פון פסח (וואָרום ער וועט דאָך ווערן אַ גדול לפני פ"ש) – איז וויבאלד אַז פ"ר ופ"ש זיינען איין המשך פון איין זמן (כנ"ל ס"ט), דעריבער איז ביי דעם קטן פאַראַן דער ענין פון פסח ראשון⁵⁷, אַלס הכשר צו זיין חיוב בפסח שני.

בסגנון אחר קצת: וויבאלד פסח ראשון ופסח שני זיינען איין ענין כנ"ל, און ער איז מחוייב אין פסח שני – איז דער חיוב פון עשיית הפסח שייך צו אים שוין בתחלת הענין, בפסח ראשון.

און דערפאַר, כאָטש ס'איז ניט שייך צו זאָגן אַז ער זאָל קענען מקיים זיין מצות עשיית קרבן פסח בפסח ראשון (ווען ער איז נאָך אַ קטן) – איז אָבער דורך דעם וואָס „שחטו עליו בראשון“, האָט ער די „פעולה“ (ניט דעם קיום חיוב) פון הקרבת הפסח (אַלס הכשר לחיובו בפסח שני), ובמילא – „כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב“.

(משיחות מוצאי ש"ש צו, אהש"פ
מוצאי ש"ש שמיני – תשל"ט)

57) ולא רק מטעם חינוך דרבנן (ראה לעיל הערה 43). – ולהעיר ש"ע המבואר בפנים יש לומר עד"ז גם בהשקו"ט הידועה בקטן שהגדיל באמצע ימי הספירה (ראה מנ"ח מצוה שו. ובארוכה לקו"ש ח"א ע' 271. ח"ח ע' 55), שספירתו בקטנותו מועילה לו מה"ת לכשיגדל. ולהעיר משו"ת ארץ צבי סי"ז. ואכ"מ.
ועד"ז יש להעיר בעוד שקו"ט כיו"ב, לדוגמא בענינו – קטן שנתגדל בליל ט"ו אם מועיל המינוי בעת קטנותו (ראה מנ"ח מצוה ו סק"ב).

דערמיט האָט מען מבאר געווען⁵² בנוגע דער שקו"ט הידועה⁵⁵ וועגן אַ קטן שהגדיל בפורים דערי מוקפות (ט"ו אדר) שחל בשבת, וואָס דער חיוב פון קריאת המגילה איז מען דאָן מקדים בכלל צו י"ד אדר, אָבער בנדו"ז איז ער דעמאלט (בי"ד אדר) נאָך אַ קטן; קומט אויס, אַז אַ קטן איז מקיים זיין חיוב שמחוייב בו אַלס אַ גדול – ומחוייב לקרות המגילה!

וע"פ הכלל הנ"ל איז דאָס מובן: וויבאלד אַז כדי צו האָבן קריאת המגילה בט"ו מוז ער זי לייענען בי"ד, איז (אע"פ וואָס מצד יום י"ד עצמו איז ניט שייך אים צו מחייב זיין בקריאת המגילה, איז) אין דער קביעות אויף אים חל אַ חיוב גמור (ניט נאָר מצד חינוך) צו לייענען די מגילה בי"ד, אַלס „הכשר“ צו זיין חיוב ביום ט"ו.

ע"פ הנ"ל – אַז אַ קטן ווערט מחוייב מה"ת אין די ענינים וועלכע זיינען אים מכשיר לחיובו בגדלותו – יש לומר (יתירה מזו⁵⁶) בנדו"ד:

אע"פ אַז אַ קטן איז מה"ת כלל ניט שייך צו עשיית הפסח – איז אָבער אין אַ פאַל ווען הגדיל בין פ"ר לפ"ש, וואָס

55) ראה לקו"ש ח"ז ע' 69. וש"נ.

56) כי בדוגמאות הנ"ל הקטן מוכרח לעשותן בקטנותו (דא"פ באו"א). משא"כ בנדו"ד דק"פ (שאפשר להביא פ"ש).

אבל לאידך, בדוגמאות הנ"ל מחייבים את הקטן בעשיית מצוה, משא"כ בנדו"ד שאין המדובר שיש חיוב על הקטן לעשות פ"ר, כ"א רק שהוא בגדר עשיית פסח (ראשון) בקטנותו (אם שחטו עליו), בתור הכשר לחיובו בפ"ש.

